

„advokat“ tako dobra (ne nemška) beseda kakor „odvetnik“, „adjunkt“ morebiti bolja od „pristav“ itd.

Ker se noben govornik več ne oglasi, poprime predsednik dr. J. Bleiweis besedo, rekši, da mu je dolžnost, braniti čast Matice nasproti neupravičenemu kritikovanju. Strastna graja Matičnih letos izdanih knjig po gosp. dr. Tavčarju ne more odbora Matičnega prav nič žaliti, kajti od mnogih družih strani in tudi javno v časnikih se toplo hvalijo Matične knjige, in katera razsodba je objektivna in nepristranska, ni težko uganiti. Prečudno je dalje to, da si je gosp. govornik drznil trditi, da so se Matične knjige letos poleg Letopisa skrčile „na dve revni brošuri“, ko je vendar izdala Matica „Letopis“ na 18 pôlah, „Znanstveno terminologijo“ na 12 pôlah, „Germanstvo“ na 4 pôlah, „Dodatek Koseskovih poezij“ na 4 pôlah! Te 3 poleg „Letopisa“ izdane knjige so „dve revni brošuri“!! In poleg teh 4 knjig se je ustanovnikom letos še dodala „Hrvatska slovnica za Slovence“ na 10 pôlah. *) „Na šolske knjige je Matica celó pozabila“ — je trdil govornik. Te graje ni moči drugače razumeti, kakor tako, da ni poslušal, kar sem v začetnem govoru precej obširno o šolskih knjigah govoril, pa da tudi tajnikovega poročila ne slišal, in Cigaletove „Znanstvene terminologije“ še naslova ne bral, kjer zapisano stoji: „Znanstvena terminologija s posebnim ozirom na srednja učilišča“. Tudi dr. Tavčar pravi, naj v vseh Matičnih knjigah vlada en jezik. Vprašam ga: kateri pa? „Zvonove“ pisave poprijeti se bi še najbolj kazalo, al „Zvon“ je ekskomuniciran od vseh j-piscev in tedaj bi zopet ta pisava ne bila po volji tistim, ki nikoli j-ev nimajo zadosti. — Koseskega z blatom ometavati je princip vseh, ki ne vedó, kolik entuzijazem so njegove pesmi vzbujale od leta 1844. počenši po vseh okrajnah slovenskih, zato je pravična bila kritika prof. Wiesthalerja v programu mariborske gimnazije. Matica tedaj le pieteto spolnuje do toliko slavljenega pesnika, če vse, kar je od njega prejela uže prejšnji čas, v natisu ohrani. Poslednjič moram še gosp. dr. Tavčarja milovati, da ni razumel britkega sarkazma, ki ga je Koseski izrazil o nemilih mu kritikarjih, ki so ga poslednja leta tako v nič devali, da je po pravici v Podbrezji pred dvema letoma rekel: „ich verstehe nicht slovenisch“. — Zakaj so se knjige Matične za lansko leto zakasnile, je odbor o pravem času po časnikih razglasil in stoji tudi v tajnikovem poročilu. —

S tem je bila obravnava 2. programove točke pri kraju. (Dal. prih.)

Domače starine.

Slovenska mapa iz leta 1775.

Pred letom dni dobil sem v roke mapo, katero tu navajam, tako le se glasečo:

„Ichnographouski grundriss te gmaine per Makronogi na doleinskem. Ta obstoji u' hribskem is bukovem inu samu per ziffrach 55. 54. inu 53. is nekterem smrekoum dreu'iam obraszhenem gruntu. Pres gershinskeh dveih waieriu is 6126, teh ceist inu Potu 4995, koker tudi tega na restalanega Prostora na salostni gori per Nr. 2 noter da vogala per Prelogah 15...34. Inu tudi pres Prestora sa gauge, alli Richtni Platz 1600. sapopade ta gmaina □ klafter 843440 Inu je od mene spo-

*) Lanske Matične knjige so prišle na svetlo na 38 pôlah, in če se dodá še „Hrvatska slovnica“ z 10 pôlami, na 48 pôlah.

dei podpissanga u' leiti 1775, po ordengi gori usetha inu met te, ketiri h' tei Thallenge eno ponavadno pravizo imajo namerzh Gershino, inu tei podlossen Makronoshki Terh, Schrotijo, Thurn, Beneficiu Matere Bosie, gerschine ottozheze Pleterje, ketiri ussi skupei 57²/₅ semle, inu semelski Thaille sapopadeio pa sadershaine sakesorte Praviz toku restallana billa, de je na edno zeillo semle 15600, na eno polovizo semle 7500, na eden virtelz 3000 inu na edan drittelz semle 5200 □ klafter pershlu. Ta 2 dan teiga Meisza kosaperska 1775.

Joh: Carl: Raimund: zu: Classenau m/p.

Kays: Königl: Rath in Politicis et oeconomicis, dann Craysshauptmann.“

Ta mapa je znamenita uže zato, ker je slovenska in sicer iz časov Marije Terezije in Jožefa, za katerih je bila le nemščina in latinščina v navadi, — zopet dokaz, da tudi slovenščina ni zauzemala zadnjega mesta, marveč je bila v uradnem pismu v navadi.

Nad okvirom, v katerem je navedeni napis, stoji majolika, na desni strani mape spodej pa je narisano kozel, kateri menda spominja na Baha — oboje znamenje, da ima okolica obilo vinskih gorá.

J. Š.

Iz državnega zbora.

Govor poslanca viteza Schneida

v zbornici poslancev 23. aprila.

Osobnim opombam gospoda predgovornika (dr. Duhača) me ni volja nasledovati. (Dobro!)

Pri naslovi 14, §. 8 sem se oglasil za besedo, govoriti o vzdržanji gimnazije Kranjske.

Ko sta v tem obravnavala država in mesto kranjsko in je malo da ne utrjen obstoj gimnazije kranjske, omejiti hočem svoje opomnje o učnem jeziku po kranjskih gimnazijah.

Gospôda moja! Na besede, ki jih tu govorim, ni uplivala národna skupnost, niti ne osobni oziri.

Kar tu povem, izročam Vaši presodbi jedino iz tega namena, da ustrezam pravici in mirno razlagam vprašanje, katero se živo tiče razvnetega življenja národa, in ki navzlic vsemu prejšnjemu odobravanju óne strani te slavne zbornice dobí in mora dobiti svoje potrdilo.

Na Kranjskem, gospôda moja, kjer je nad 90% slovanskega stanovništva, nahajate, odštevši čisto nemško spodnjo gimnazijo v Kočevji, tri gimnazije, na katerih je po nekoliko tudi slovenščina učni jezik. (Čujte, čujte!)

To so višji gimnaziji v Ljubljani in Novomestu in spodnja gimnazija v Kranji.

Ako pa na tanko presodite razmere predmetov in učnih ur, razvidite, da se sicer formalno jemlje ozir na nauk v maternem jeziku, a da bistveno slovenščina pogreša primerne gojitve. Uvideli bode, da se od razreda do razreda čedalje bolj krči nauk v slovenščini kot učnem jeziku in tudi nji odmerjeni čas, dà, na višji gimnaziji skoraj nima prostora. (Resnično! — na desnici.) Proglašenu učnemu jeziku se pa v presežnem načinu stavi nasproti drugi deželni jezik, kateri nikakor ni materni jezik učencem.

Gospôda moja! Ako se ne daje na gimnaziji dovolj prilike, nabrati se obilice besed iz jezikovega bogastva in razumeti njega duh ter vaditi se v njega spisovanji, kje sicer bi se mogel Sloven temeljito naučiti materinščine svoje? (Tako je! na desnici.) V ljudski šoli, katera se ne bavi z drugim nego s slovnico in analizovanjem besed, kjer se nauči komaj 1000 besed, nikakor ne! V srednji šoli še le prejme učenec novih pojmov.